

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Західноукраїнського
національного університету

доктор економічних наук, професор

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Сеника Юрія Ігоровича на тему «Організаційно-економічні механізми
розвитку конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка**

Рецензенти: доктор економічних наук, професор А.Ф. Мельник

доктор економічних наук, професор А.Ю. Васіна

доктор економічних наук, професор С.А. Надвиничний

провели попередню експертизу докторської дисертації **Сеника Юрія Ігоровича** на тему «Організаційно-економічні механізми розвитку конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону» та прийняли таке рішення.

Актуальність теми. На тлі глобальних змін – світової пандемії COVID 19 та війни, дедалі жорсткішою стає конкуренція на ринку молочної продукції в Україні, з іншого боку, багато підприємств нашої країни для забезпечення прибутку шукають споживачів на світовому ринку, що змушує виробників відповідати вимогам клієнта та бути ефективним. Випуск високоякісної продукції є нагальною проблемою нашої держави, вирішення якої забезпечить підвищення економічної і соціальної ефективності суспільного розвитку. На сьогоднішній день рівень якості продукції виступає «індикатором» розвитку будь-якої країни в світовому співтоваристві і є

невід'ємною характеристикою при експорті товарів на міжнародний ринок в умовах гострої конкурентної боротьби. Стабільно висока якість продукції та її безпечність забезпечить розширення експортних можливостей на світовому ринку товарів.

Якщо розглянути структуру харчової промисловості Тернопільського регіону, то однією з найбільш прогресивніших і технологічних у переробці продукції тваринного походження вважається молочна галузь. Це пов'язано із необхідністю зменшення втрат під час технологічних процесів, екологічною відповідальністю компаній, що передбачає сумлінну утилізацію техвідходів, випуск безпечної та якісної продукції, що повинно бути пріоритетним завданням для молокопереробних підприємств, та бажанням компаній забезпечити безвідходне виробництво.

Незважаючи на те, що лєвова частка вирішення перших трьох завдань лежить на переробних молокопереробних підприємств, не менш важливим є якість молочної сировини з якої буде виготовлений готовий продукт. З точки зору технології виготовлення якісних і безпечних кисломолочних продуктів з мінімальними втратами відповідно до технологічних параметрів, це можливо лише з використанням молочної сировини гатунку «Екстра».

Для успішності на світовому ринку вітчизняні молокопереробні підприємства повинні бути орієнтовані на випуск високоякісної і безпечної продукції при мінімальних затратах на її виробництво, що забезпечить їх максимальну конкурентоспроможність. Окрім вибору оптимальної сировини, розхідних матеріалів, пакувальних матеріалів, комплектуючих, тощо необхідно оптимізувати процеси, які не приносять прибутку підприємству. Особливо гостро це питання постало на сучасному етапі розвитку молочного ринку України, на якому спостерігається збереження тенденції до зворотної залежності між кількістю високоякісної молочної сировини та ціною на неї.

Вагомий внесок у розробку проблеми підвищення конкурентоздатності підприємств, у тому числі і харчових, зробило чимало вітчизняних науковців, серед яких: Ахмедов А.Е., Ахмедова О.І., Баніт О., Белов Ю.П., Бондаренко С.Ф., Боцман Ю.С., Бурикіна І.М., Вишнякова М., Гомзікова І.Д., Городничук Н.В., Димань Р.М.,

Жмай А.В., Захарова О.В., Захарченко В., Збрицька Т.П., Зязюн І.А., Кириченко Д.О., Коміренко В., Кострова Ю.Б., Кулиняк І.Я., Литовченко І.М., Литовченко І.М., Лящук Ю.О., Мартинушкин А.Б., Мичка С.Ю., Миша В.П., Носуліч Г., Олійник Л.В. Панов М.М., Романюк Л.М., Тимохин В.Т., Харченко І.В., Харчишина О.В., Циганенко С.С., Шевелев С.А., Якубчак О.М. та інші.

Внеском у розвиток ефективності роботи молокопереробних підприємств на різних рівнях їх діяльності відзначилися такі зарубіжні науковці: Ачанга П., Арамян Л.Х., Боулз Дж.Б., Бріггс Л.Дж., Камерон К.С., Далгаард Дж.Дж., Франческіні Ф., Ганьє Р.М., Галетто М., Хе Дж., Кінг В.Р., Лансінк А.Г.О., Ларічева Е.А., Лукас Х., Пелаез С.Е., Піллай А., Савні Р., Шайн Е.Х., Шмідт Б., Сетіджоно Д., Штуффлебім Д.Л., Ван дер Ворст Дж.Г., Вагер В.В., Ван Дж., Ван Л., Ван Ю.М., Вірт Р., Вортерн Б. та інші. Проте зарубіжна наукова думка спрямована на підвищення конкурентоздатності підприємств через модернізацію їхнього технологічного обладнання або впровадження окремих елементів різних систем, що підкреслює важливість та недостатнє вирішення проблематики підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств у динамічних умовах бізнес-середовища.

Сучасний стан молокопереробної промисловості регіону та держави загалом вимагає від виробників якісної та економічно рентабельної готової продукції. Це інтенсивне середовище є частиною глобалізації, прикладом якої є посилення міжнародної конкуренції та імпорту молочної продукції. Тому впровадження системи НАССР, як основної світової практики для забезпечення стабільної якості та безпечності харчового продукту, є прерогативою для імплементації на молокопереробних підприємствах регіону. Що забезпечить не лише посилення їхніх позицій на внутрішньому ринку держави, а й дозволить експортувати продукцію за кордон.

Важливим аспектом забезпечення конкурентоспроможності для молокопереробних підприємств регіону є зниження собівартості продукції, що може бути досягнуто через модернізацію технологічного обладнання або зміни системного підходу до виробничого процесу. Так, Lean management за своєю суттю

є не просто управлінською технологією, а виступає як нова виробнича філософія та комплексне рішення для виробництва, тому використання лише окремих його елементів чи практик забезпечить швидкоплинний та незначний результат. Ощадливе виробництво забезпечує систематичне усунення витрат та діяльності без доданої вартості у всіх сферах потоку вартості виготовлення продукту, тому однаково ефективно працюватиме для всіх структурних одиниць молокопереробних підприємств.

У сучасних умовах глобалізації і трансформації економічного середовища успіх підприємств залежить від ефективності побудованих комунікативних зв'язків зі всіма учасниками виробничого процесу, починаючи з постачальників молочної сировини та інгредієнтів, завершуючи дистриб'юторами та кінцевим споживачем. Тому, побудова логістичних маршрутів для збереження якості молочної сировини та готової продукції, а також мінімізація витрат на транспортування комплектуючих, пакувальних матеріалів, тощо забезпечать ефективність роботи підприємств та, відповідно, підвищать їхню конкурентоспроможність.

Висококваліфіковані співробітники є однією з основних умов забезпечення конкурентоспроможності будь-якого молокопереробного підприємства. У зв'язку з військовими діями плінність кадрів на молокопереробних підприємствах регіону збільшилася, окрім цього відзначається гендерна асиметрія, що передбачає перепрофілювання співробітників. Найефективнішим шляхом є корпоративне навчання, яке дозволить сформувати необхідні практичні навички та мотивувати працівників до подальшого розвитку. Таким чином, розвиток принципів та підходів до корпоративного навчання, а також системи мотивації працівників, забезпечать необхідну якість та ефективність роботи персоналу.

Проте, впровадження на молокопереробних підприємствах описаних вище підходів не матиме такого ефекту, як розробка та реалізація молочного кластеру на рівні регіону. Тоді як питання побудови молочного кластеру на рівні регіону з впровадженням підходу «ощадливого виробництва» у виробничі та логістичні процеси, системи НАССР, як єдиного підходу для забезпечення якості та безпечності готової продукції та розвиток компетенції персоналу усіх учасників

кластеру, залишаються мало розробленими.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційна робота виконана згідно з планами науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету за темами: «Підвищення ефективності інноваційних складових компанії: глобалізація, цифровізація, трансформаційні зміни» (державний реєстраційний номер 0124U000415), де автором розроблено методологічні засади оцінки якості готової продукції; «Підвищення ефективності діяльності підприємства, HR-аналітика та маркетингова складова» (державний реєстраційний номер 0124U000417), де автором розроблено методологічні засади мотивації працівників підприємств через впровадження системи KPI та «Розроблення програми підвищення ефективності управління розвитком територіальної громади в умовах сучасних загроз» (державний реєстраційний номер 0122U000784), де автором розроблено практичні рекомендації формування молочного кластеру.

Мета і завдання дослідження.

Метою дисертаційної роботи є розробка та наукове обґрунтування концептуальних засад, теоретико-методологічних основ, методичних підходів і рекомендацій практичного характеру щодо підвищення конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону в умовах динамічного ринкового бізнес середовища.

Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань теоретичного, методологічного та практично характеру:

- проаналізувати теоретико-методологічний та аналітичний базис розвитку конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону;
- обґрунтувати методологічні підходи до дослідження розвитку конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону;
- обґрунтувати застосування методу «ощадливого виробництва» нарощення конкурентних переваг молокопереробного виробництва регіону;
- розвинути організаційні засади формування ощадливого виробництва у молокопереробній сфері регіону;

– здійснити системний аналіз людського потенціалу молокопереробного виробництва регіону;

– розробити методичні підходи для підвищення кваліфікаційного потенціалу працівників молокопереробного виробництва в контексті формування його конкурентних переваг;

– розробити методичні підходи для підвищення кваліфікаційного потенціалу працівників молокопереробного виробництва в контексті формування його конкурентних переваг;

– розробити підходи для оптимізації логістичних потоків постачання сировини та збуту продукції для підвищення конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону;

– удосконалити організаційно-інституційні механізми управління якістю молокопереробного виробництва регіону;

– удосконалити практику статистичного аналізу в контексті об'єктивізації управління якістю молокопереробного виробництва регіону;

– розробити схему молочного кластеру для територіальної організації конкурентоспроможного молокопереробного виробництва регіону.

Об'єктом дослідження є процеси формування конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні, методичні та практичні засади формування конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону в умовах динамічного ринкового бізнес середовища.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційної роботи складають сукупність загальнонаукових, спеціальних, міждисциплінарних методів дослідження, використання яких уможливило комплексний підхід до досліджуваної проблематики. Для досягнення встановленої мети та визначених завдань використано такі методи: *методи абстрактно-логічного, морфологічного, компаративного та економіко-статистичного й порівняльного аналізу* – для дослідження та узагальнення стану молочного ринку України та виокремлення основних тенденцій його подальшого розвитку (розділ 1); *діалектичний метод,*

метод системного і структурного аналізу, метод теоретичного узагальнення, наукового абстрагування – для системної структуризації та класифікації поняття «ощадливе виробництво» та побудови загального підходу до впровадження цієї системи у виробничий процес (підрозділи 2.1, 2.2); метод побудови діаграми Ганта і Паретто, метод розрахунку ризиків «Risk Assessment Value» – при аналізі процесу приймання молочної сировини та оцінки ризиків у виробничій лабораторії молокопереробних підприємств (підрозділи 2.1, 2.2); історичний і контент-аналіз – для дослідження генезису теорії та трансформації наукових підходів у теорії розвитку принципів впровадження Lean на молокопереробних підприємствах різних країн (підрозділ 2.2); системний аналіз та синтез – щодо формування критеріальної бази, системи показників і методичних підходів до оцінювання показників «ощадливого виробництва», стану корпоративної культури і навчання, ефективності логістичного процесу і впровадженої системи НАССР (підрозділи 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 5.1, 5.2); статистичні, розрахунково-аналітичні методи, методи емпіричного дослідження – при порівняльній оцінці виробництва молочних продуктів компаніями України, ефективності транспортування молочної сировини та готової продукції, оцінки відповідності «якості продукції» лабораторним даним (підрозділи 3.1, 3.2, 4.2, 5.3); статистичного та кореляційного аналізу – для побудови рівнянь оцінки ефективності впровадження методів «ощадливого виробництва» і транспортування молочної сировини і готового продукту (підрозділи 2.2, 4.2.); групування та систематизування – для групування респондентів дослідження стану корпоративної культури і навчання (підрозділи 3.2), систематизації, індукція та дедукції – для формування критеріїв ефективності впровадження системи «ощадливого виробництва», корпоративного навчання, логістичного маршруту та проведення лабораторних досліджень (підрозділ 3.3, 4.2, 5.2); графічного аналізу – при побудові ієрархічних структур, формалізації авторської логіки її забезпечення та унаочнення інших результатів дослідження (усі розділи дисертації); абстрактно-логічний – для логічного узагальнення теоретичних засад та формування висновків дослідження (усі розділи дисертації).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних, методологічних основ та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо формування, стратегічних векторів управління конкурентоспроможністю підприємств молокопереробного виробництва регіону.

Основні положення дисертації, що мають наукову новизну і виносяться на захист, полягають у такому:

вперше: – запропоновано методологічний підхід, передбачає розгляд конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону, як результат взаємоузгодженої діяльності сукупності великих, малих підприємств, фермерських господарств інфраструктурних інституцій, владних структур, який, завдяки ефекту синергії, дозволяє більш об'єктивно і комплексно оцінити потенційні можливості цього комплексу і визначити його перспективи на регіональному і національному ринку.

удосконалено: – науково-методичні засади взаємодії менеджменту підприємств та регіональних органів управління щодо вироблення шляхів підвищення ефективного використання ресурсів на основі запровадження технологій ощадливого виробництва у діяльності молокопереробного комплексу регіону;

– підходи до визначення стратегічних векторів управління конкурентоспроможністю молочного виробництва, в основу яких закладено дотримання принципів Lean, а також оптимізації виробничого процесу, зорієнтованого на зменшення втрат при виготовленні готового продукту;

– теоретичні підходи до обґрунтування взаємозв'язків між «якістю продукції» та «ощадливим виробництвом», а також між ефективністю роботи і корпоративним навчанням, що є підґрунтям для удосконалення управління конкурентоспроможністю, коригування стратегічного управління, розвитком персоналу компаній, що забезпечить досягнення і підтримку бажаного рівня конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону;

– методологічні засади запровадження ефективної системи «ощадливого виробництва» на молокопереробних підприємствах, які ґрунтуються на взаємності

показників економічної ефективності і технологічного процесу виробництва молочної продукції;

– методичні підходи до формування механізмів мотиваційні сторони персоналу через організацію його навчання та підготовки до навчального процесу з використанням концепції ТАМ, яка дозволяє встановити залежність між рівнем освіти та віком респондентів та внутрішньою мотивацією до опанування ІТ технологій. Отримані дані дозволять розробити стратегію корекції навчання працівників молокопереробних підприємств та врахувати зовнішні та внутрішні чинники при формуванні плану оптимізації системи навчання при утворенні молочного кластеру в регіоні;

– методологічні засади реалізації принципів Lean у логістиці молока незбираного та готової молочної продукції, при цьому показано синергізм організаційно-економічної сторони цього процесу і необхідності дотримання технологічного процесу для максимально ефективного реалізації «холодового ланцюга» та забезпечення необхідної якості молочної сировини, що забезпечить необхідний рівень конкурентоспроможності молочного виробництва регіону;

– методичні підходи до оцінювання ефективності впровадженого навчання персоналу молокопереробних підприємств, які, на відміну від існуючих, передбачають визначення за допомогою моделі CIPP, яка носить гнучкий та, водночас, чітко регламентований характер. Окрім статистичної оцінки кінцевого результату навчання цей підхід враховує якість процесу викладання та навчання на основі їх реалізації, якості, ефективності та корисності для персоналу, що дозволить сформувати задля ефективного функціонування молокопереробних підприємств регіону в довгостроковому періоді;

– методичний підхід до оцінювання рівня ефективності діяльності логістичних процесів молокопереробних підприємств який, на відміну від існуючих, передбачає урахування вимог до якості молочної сировини та готового продукту, що потребує забезпечення «холодового ланцюга». Такий підхід забезпечить необхідні параметри молока незбираного для виготовлення продукту необхідної якості, а

готовий продукт матиме не лише стандартні хімічні показники, а й органолептичні, що забезпечить стабільність попиту та його зростання при виході на нові ринки;

– теоретико-методичні підходи реалізації вимог системи НАССР до виробництв молочної продукції в регіоні та зміщення вектору системи на статистичну обробку лабораторних даних, що дозволить в достроковій перспективі забезпечити формування корелятивних зав'язків між «якістю» і «безпечністю» продукту і його гедоністичних характеристик.

набули подальшого розвитку: – трактування дефініції “управління конкурентоспроможністю підприємств молокопереробного спрямування”, яке розглянуто як процес формування, використання, розширення, набуття нових конкурентних переваг, розвиток конкурентного потенціалу, вибір конкурентної стратегії молокопереробних підприємств, розробки і прийняття рішень, врахування впливу зовнішнього та внутрішнього середовища шляхом здійснення організації, планування, моніторингу та контролю за рівнем конкурентоспроможності;

– теоретико-методичний підхід до визначення оптимальних методів Lean – діаграми Ішикави, методу канбан, підходу до організації робочого місця, так званий, 5S, діаграми Ганта, як методу виявлення лімітуючого етапу всього технологічного процесу або його окремої частини, що дозволяє визначити оптимальне співвідношення когерентних підходів підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств;

– теоретико-методичний підхід до визначення оптимальних статистичних методів оцінки якості продукції та відображення когерентних зав'язків з гедоністичними параметрами готового продукту.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні теоретичних і методологічних положень формування конкурентоспроможності молокопереробних підприємств у динамічних умовах бізнес-середовища та їх трансформація до рівня конкретних методик та пропозицій.

Зокрема, отримані в роботі результати використовуються: на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» - використання запропонованих теоретико-практичних рекомендацій щодо впровадження системи Lean дозволило

оптимізувати виробничий процес та зменшити втрати при виготовленні готового продукту (довідка № 293 від 23.10.2023 р.); на ПП «Чортківмолоко» - використання запропонованих методологічних рекомендацій у логістиці молока незбираного та готової молочної продукції, показало синергізм в організаційно-економічній стороні цього процесу і дозволило максимально ефективно реалізувати «холодовий ланцюг» та забезпечити необхідну якість молочної сировини (довідка № 156 від 05.10.2023 р.); у «Асоціації виробників молока» - використання запропонованих практичних рекомендацій реалізації принципів системи НАССР на молокопереробних виробництвах та зміщення вектору системи на статистичну обробку лабораторних даних, що дозволило забезпечити формування корелятивних зав'язків між «якістю», «безпечністю» продукту і його органолептичними характеристиками (довідка № 039-2023 від 23.11.2023 р.); на ТОВ «Кременецьке молоко» - використання запропонованих методичних підходів до визначення мотиваційної сторони персоналу при навчанні та підготовки до навчального процесу на основі концепції ТАМ дозволило розробити стратегію корекції корпоративного навчання та врахувати зовнішні і внутрішні чинники при побудові плану оптимізації системи корпоративного навчання (довідка № 449 від 19.12.2023 р.).

Пропозиції та рекомендації щодо встановлення взаємозв'язків між «якістю продукції» та «ощадливим виробництвом», а також між ефективністю роботи і корпоративним навчанням, що дозволить змінити підхід на ринку праці та змістити гендерну асиметрію для окремих професій на підприємствах використано Тернопільською міською радою (довідка від заступника міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради).

Пропозиції та рекомендації використано Тернопільською обласною військовою адміністрацією для визначення стратегічних векторів управління конкурентоспроможністю підприємств регіону молочного спрямування, в основі яких закладено дотримання принципів Lean, а також оптимізації виробничого процесу, спрямованого на зменшення втрат при виготовленні готового продукту (довідка № 03-889/11 від 23.01.2024 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним дослідженням, в якому викладено авторський підхід щодо вирішення наукової проблеми розробки організаційно-економічних механізмів розвитку конкурентоспроможності молокопереробного виробництва. Всі основні наукові положення, висновки та пропозиції, що винесені на захист, одержано автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використано лише ті ідеї та результати, що є результатом особистих досліджень. Власний науковий внесок здобувача в наукові роботи, опубліковані у співавторстві, конкретизовано у списку публікацій за темою дисертації. Робота не містить матеріалів кандидатської дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертації доповідались та одержали позитивну оцінку на Міжнародних науково-практичних конференціях: «Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects» (Berlin, Germany, January 23-25, 2022), «International scientific innovations in human life» (Manchester, United Kingdom, January 19-21, 2022.), «Science, theory and practice» (Tokyo, Japan, October 12 – 15, 2021), «Results of modern scientific research and development» (Madrid, Spain, October 17-19, 2021), «Сучасні аспекти розвитку міжнародних економічних відносин і світового господарства» (м. Ужгород, 12 – 13 листопада 2021 року), «Бізнес, цифрові інновації, підприємництво: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку» (м. Запоріжжя, 6 листопада 2021 року), «Маркетинг та конкурентоспроможність соціально-економічних систем в умовах сталого розвитку» (м. Суми, 6-7 червня 2023 р.), «Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві в умовах воєнного стану» (м. Миколаїв, 19 травня 2022 р), «Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики» (м. Полтава, 18 травня 2023 р.).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора

Основні результати дисертації відображено у 39 наукових працях з обсягом авторського внеску 35 друк. арк., з них: 2 – монографії, 27 праць – у наукових фахових виданнях, 10 праць апробаційного характеру.

Список публікацій за темою докторської дисертації

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1.1. Монографії:

1. Сенік Ю.І. Підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств: теорія і практика: моногр. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 474с. (27, 5 друк. арк.) <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/48108/1/Senuk.pdf>

2. Senyk Yurii. The Use of Information Technologies in the Process of Corporate Training of Employees of Milk Processing Enterprises of Ukraine. In: Khamis Hamdan, R., Hamdan, A., Alareeni, B., Khoury, R.E. (eds). *Information and Communication Technology in Technical and Vocational Education and Training for Sustainable and Equal Opportunity. Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects*, vol 39. Springer, Singapore. 2024. 583 p. (24.29 друк. арк., особистий внесок: розробка методичного підходу оцінки якості корпоративного навчання та застосування концепції ТАМ для встановлення причин відмови від ІТ при цьому – 0,42 друк. арк.)

1.2. Публікації у виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, що індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science:

3. Davydiuk, O., Shvydka, T., Ostapenko, I., Yurovska, V., Bytiak, O., & Senyk, Y. Directions for improving the status of startups in the technology transfer system. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2023. Vol. 3(13 (123)). P. 111–120. (0,42 друк. арк., особистий внесок: дослідження сутності стартапу та його особливостей в сучасних умовах України – 0,08 друк. арк.) <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.282762>

4. Davydiuk O., Shvydka T., Shovkopljas H., Senyk Y., Toporkova M. Directions for improving the system of guarantees for participants in technology transfer. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2023. Vol. 4/13 (124). P. 16–25. (0,42 друк. арк., особистий внесок: дослідження оцінки результатів вивчення напрямів

удосконалення системи гарантій для учасників трансферу технологій – 0,16 друк. арк.) <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.285968>

5. Davydiuk O., Ostapenko I., Shekhovtsov V., Sukhodubova I., Senyk Y. Identifying directions for improving means of technology transfer safety regulation. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2023. Vol. 5(13 (125)). P. 88–97. (0,42 друк. арк., особистий внесок: дослідження сутності, структури та змісту методів нормативного обліку щодо безпеки трансферу технологій – 0,16 друк. арк.) <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.290116>

6. Senyk Y., Senchyk I., Nosach N. Strategic controlling tools in the management of ukrainian agricultural companies. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. Vol. 10(1). P. 92-98. (0,42 друк. арк., особистий внесок: дослідження сутності, структури та змісту менеджменту контролю аграрних компаній – 0,16 друк. арк.) <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-1-92-98>

1.3. Публікації у наукових фахових виданнях України:

6. Сенік Ю.І. Методи матеріальної мотивації працівників молокопереробних підприємств. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2020. № 1. С. 59-64. (0,25 друк. арк.) <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/963>

7. Сенік Ю.І. Ощадливе виробництво як один з аспектів формування конкурентоздатності молокопереробних підприємств України. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. № 2. С. 108–114. – ISSN 2415-8453. (0,29 друк. арк.) <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-2-13>

8. Сенік Ю.І. Метод оцінки ризиків у виробничій лабораторії молокопереробних підприємств на основі Lean. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки*. 2021. № 3 (62). С. 35-40. (0,25 друк. арк.) <https://doi.org/10.32689/2523-4536/62-6>

9. Сенік Ю.І., Мартиненко М.В. Інструменти картування процесів як один зі способів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних молокопереробних підприємств. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. Том 18. С. 138–145. (0,29 друк. арк., особистий внесок: картування потоку приймання молочної

сировини на молокопереробному підприємстві регіону та встановлення потенційних витрат – 0,19 друк. арк.) <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2021-3-18>

10. Сенік Ю.І., Язлюк Б.О. Електронні ресурси як один з елементів формування та поступу корпоративної культури компаній. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. № 1. С. 190–196. (0,29 друк. арк., особистий внесок: аналіз застосування для формування та покращення корпоративної культури за допомогою корпоративного порталу – 0,19 друк. арк.) <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-1-22>

11. Сенік Ю.І. Аналіз стану корпоративної культури молокопереробного молокопереробних підприємств України. *Innovation and Sustainability*. 2022. №4. С. 232–239. (0,33 друк. арк.) <https://doi.org/10.31649/ins.2022.4.232.239>

13. Сенік Ю. Використання методів Lean на прикладі Кайдзен. *Економічний простір*. 2023. № 183. С. 59-63. (0,21 друк. арк.) <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-9>

14. Сенік Ю. Метод «SMED», як один з елементів ощадливого виробництва. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 15. С. 216-224. (0,37 друк. арк.) <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.26>

15. Сенік Ю. Оцінка ефективності корпоративного навчання за допомогою СІРР моделі. *Ефективна економіка*. 2023. №3. (0,25 друк. арк.) <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.3.45>

16. Сенік Ю. Поняття «якості продукції» як ключового елементу її конкурентоздатності на ринку. *Інвестиції*. 2023. №19. С. 78-84. (0,29 друк. арк.) <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.19.78>.

17. Сенік Ю. Статистичний аналіз результатів лабораторних досліджень як один з методів підвищення конкурентоздатності молокопереробного молокопереробних підприємств регіону. *Управління змінами та інновації*. 2023. №7. С. 50-57 (0,33 друк. арк.) <https://doi.org/10.32782/СМІ/2023-7-7>.

18. Сенік Ю. Статистичний аналізу результатів органолептичних показників продукції, як метод підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств регіону. *Агросвіт*. 2023. №19. С. 58-67. (0,42 друк. арк.) <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.19.58>

19. Сенік Ю. Акредитація виробничої лабораторії як елемент системи контролю якості на молокопереробному підприємстві. *Економічний простір*. 2023. №185. С. 77-81. (0,21 друк. арк.) <https://doi.org/10.32782/2224-6282/185-14>
<http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1270>
20. Сенік Ю. Визначення окремих параметрів продукції як елемент контролю її якості. *Український економічний часопис*. 2023. №2. С. 70-77. (0,33 друк. арк.)
<https://doi.org/10.32782/2786-8273/2023-2-13>
21. Сенік Ю. Пакування пастеризованого молока як елемент забезпечення його якості. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2023. № 3(9). С. 26-32. (0,29 друк. арк.) [https://doi.org/10.32782/2708-4949.3\(9\).2023.4](https://doi.org/10.32782/2708-4949.3(9).2023.4)
22. Сенік Ю. Аналіз проблематики організації транспортних перевезень молочної сировини. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. (0,25 друк. арк.)
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-85>
23. Сенік Ю. Координація ланцюга постачання: науково-методичні підходи. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 7(07). С. 153-159. (0,29 друк. арк.) <https://doi.org/10.32782/dees.7-25>
24. Сенік Ю. Алгоритм впровадження системи НАССР при виробництві масла солодковершкового. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. №3. С. 297-304. (0,33 друк. арк.) <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-3-43>
25. Сенік Ю. Використання індикаторів стійкості для аналізу сталого споживання та виробництва в ланцюзі постачання харчових продуктів. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. № 4, 309-315. (0,29 друк. арк.) <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-4-47>
26. Сенік Ю. Оптимізація логістичних процесів транспортування сировини та матеріалів. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. № 3. С 305-312. (0,33 друк. арк.) <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-46>
27. Сенік Ю. Використання системи канбан як ефективного інструменту організації транспортування молочної сировини. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. №4. С. 38-43. (0,25 друк. арк.) <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-5>

28. Сенік Ю. Застосування циклічних моделей організації логістичних перевезень продукції чи сировини. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. №4 (320). С. 278-285. (0,33 друк. арк.) <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-320-4-41>.

29. Сенік Ю. Вибір підходу для побудови управління логістичним ланцюгом «третьою стороною» (third-party logistics (3PL)). *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. №5 (322). С. 367-373. (0,29 друк. арк.) <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-58>.

2. Опубліковані праці апробаційного характеру:

30. Сенік Ю.І. Підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств через впровадження статистичного аналізу лабораторних досліджень. The 8 th International scientific and practical conference “Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects” (January 23-25, 2022. ISBN 978-3-954753-03-1) MDPC Publishing, Berlin, Germany. 2022. P. 720-726.

31. Сенік Ю.І. Роль статистичного аналізу для підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств України. The 7th International scientific and practical conference “International scientific innovations in human life” (January 19-21, 2022. ISBN 978-92-9472-195-2) Cognum Publishing House, Manchester, United Kingdom. 2022. P. 744-748

32. Сенік Ю.І. Кайдзен, як один з методів підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств. The IV International Science Conference «Science, theory and practice», October 12 – 15, 2021, Tokyo, Japan. P. 79-85

33. Сенік Ю.І. Аналіз стану корпоративної культури в молокопереробних компаній. The 8th International scientific and practical conference “Results of modern scientific research and development” (October 17-19, 2021) Barca Academy Publishing, Madrid, Spain., 2021. – P. 481-487.

34. Сенік Ю.І. Аналіз поняття «корпоративна культура». Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Сучасні аспекти розвитку міжнародних економічних відносин і світового господарства» (м. Ужгород, 12 – 13 листопада

2021 року)/ За заг. ред.: М.М. Палінчак, В.П. Приходько, В.В. Хименець та ін. – Ужгород: видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 16-20.

35. Сенік Ю.І. Заходи щодо покращення корпоративного навчання як одного з компонентів формування корпоративної культури. Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Бізнес, цифрові інновації, підприємництво: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку» (м. Запоріжжя, 6 листопада 2021 року)/Східноукраїнський інститут економіки та управління. – Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2021 С. 23-27.

36. Сенік Ю.І. Холодовий ланцюг як елемент логістики молока і молочної продукції / Маркетинг та конкурентоспроможність соціально-економічних систем в умовах сталого розвитку: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 6-7 червня 2023 р.). Суми: СНАУ, 2023. С. 242-245.

37. Сенік, Ю. Система НАССР основна умова забезпечення безпечності та якості продукції молокопереробних підприємств. Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві в умовах воєнного стану: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 19 травня 2022 р. / За заг.ред. А.М. Старєвої; упоряд. А.В. Завгородній, С.В. Кандюк-Лебідь, О.А. Шевченко. Миколаїв: МІРЛ та МФК Університету «Україна», 2022. С. 323-325.

38. Сенік, Ю. Методи матеріальної мотивації працівників як один з елементів підвищення продуктивності виробничої лінії. Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві в умовах воєнного стану: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 19 травня 2023 р. / За заг.ред. А.М. Старєвої; упоряд. А.В. Завгородній, С.В. Кандюк-Лебідь, О.А. Шевченко. Миколаїв: МІРЛ та МФК Університету «Україна», 2023. С. 376-380.

39. Сенік Ю.І. СІРР модель як один з методів оцінки ефективності корпоративного навчання. Менеджмент XXI століття : глобалізаційні виклики : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 18 травня 2023 р. Полтава : ПДАУ, 2023. С. 482-485.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 405 сторінок. Дисертаційна робота містить анотацію на 13 сторінках, 6 додатків на 24 сторінках, список використаних джерел нараховує 404 найменування, що розміщені на 40 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 323 сторінки. Робота містить 57 таблиць та 50 рисунків (16 сторінки – таблиці і рисунки, які повністю займають площу сторінки).

Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертація написана у науковому стилі діловою українською мовою, характеризується цілісністю, змістовною довершеністю, логічністю розгляду питань, точністю викладення спеціальної термінології, лаконічністю викладу та об'єктивністю подання матеріалів дослідження.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту

За своєю структурою та змістом дисертація Сеника Юрія Ігоровича на тему «Організаційно-економічні механізми розвитку конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону» відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

При проведенні відкритого голосування учасники фахового семінару проголосували «за» – 28, «проти» та «утримались» – немає.

УХВАЛИЛИ:

Враховуючи актуальність теми дисертаційної роботи, повноту виконаних досліджень, наукову новизну, обґрунтованість і практичну цінність отриманих результатів, повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях, відповідність роботи паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і

регіональна економіка та вимогам передбаченим пунктами 7-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021р. № 1197 визнати докторську дисертацію Сеника Юрія Ігоровича на тему «Організаційно-економічні механізми розвитку конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону» завершеною науковою працею, виконаною здобувачем самостійно.

Вищевикладене дає підстави рекомендувати дисертаційну роботу Сеника Юрія Ігоровича на тему «Організаційно-економічні механізми розвитку конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону» до розгляду в спеціалізованій вченій раді Д 58.082.05 Західноукраїнського національного університету.

Рецензенти:

**Професор кафедри менеджменту,
публічного управління
та персоналу, д. е. н., професор**

Алла ВАСИЦА

**Професор кафедри менеджменту,
публічного управління
та персоналу, д. е. н., професор**

Алла МЕЛЬНИК

**Професор кафедри менеджменту,
публічного управління
та персоналу, д. е. н., професор**

Сергій НАДВИНИЧНИЙ